

Ομιλία Γ.Γ.Ε.Υ στο Συνεδριο «Δημόσιες Πολιτικές για την Εδαφική Συνοχή και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη: σε ποιο σημείο βρισκόμαστε στη Μεσόγειο ;»

Αθήνα, 16 Μαρτίου 2009

«Η Ένωση για τη Μεσόγειο: οι Ελληνικές Πρωτοβουλίες»

Κυρίες και Κύριοι,

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το Πάντειο Πανεπιστήμιο και την Ελληνο-Γαλλική Ένωση SD-MED για τη διοργάνωση της σημερινής εκδήλωσης, η οποία αποτελεί σημαντική ευκαιρία να παρουσιαστούν οι πρωτοβουλίες για εδαφική συνοχή και αειφόρο ανάπτυξη στη λεκάνη της Μεσογείου.

Όπως γνωρίζετε, η Ένωση για τη Μεσόγειο έχει ως πρωταρχικό στόχο την ενημέρωση και, κατά συνέπεια, την κινητοποίηση του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, των κοινωνικών εταίρων αλλά και της Κοινωνίας των Πολιτών των παράκτιων κρατών της Μεσογείου. Ως Γενικός Γραμματέας, με εντολή της Υπουργού, παρακολουθώ την Ένωση για τη Μεσόγειο από τη γέννησή της, ως προεκλογικής εξαγγελίας και υπόσχεσης του Γάλλου Προέδρου Sarkozy, μέχρι και σήμερα, που τέθηκαν ήδη οι πρώτες βάσεις υλοποίησης μιας ευρωπαϊκής πλέον πολιτικής.

Η Ένωση για τη Μεσόγειο, ως πολιτική περιφερειακής συνεργασίας και ανάπτυξης, αποτελεί τη συνέχεια της Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας, η οποία εγκαινιάστηκε το 1995 στη Βαρκελώνη. Από τότε μέχρι σήμερα, είναι σαφές ότι έχουμε διαγράψει μια ουσιαστική πορεία σε θέματα κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού περιεχομένου.

Ωστόσο, ζητήματα πολιτικής φύσης, και κατά κύριο λόγο η Ισραηλινο-Παλαιστινιακή σύρραξη, έχουν παρεμποδίσει την ευέλικτη συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών εταίρων. Ας θυμηθούμε πόσες φορές οι συναντήσεις της Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας ακυρώθηκαν εξ' αιτίας της εύφλεκτης κατάστασης στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια της Διαδικασίας του Όσλο τη δεκαετία του '90.

Όντως, η «πολιτικοποίηση» τεχνικών ουσιαστικά θεμάτων της Διαδικασίας της Βαρκελώνης δεν βοήθησε ποτέ στην ολοκλήρωση του αρχικού στόχου της πρωτοβουλίας: τη συνεχή αειφόρο ανάπτυξη με σκοπό την περιφερειακή ολοκλήρωση της περιοχής της Μεσογείου.

Η «Ένωση για τη Μεσόγειο», η οποία βασίζεται στην υλοποίηση συγκεκριμένων προγραμμάτων, θέλοντας να αποφύγει τυχόν πολιτική αρτηριοσκλήρωση, στοχεύει να τονώσει την εξασθενημένη ευρω-μεσογειακή συνεργασία.

Η πρόσφατη κρίση στη Γάζα μας θύμισε όχι μόνο το εύθραυστο κλίμα στα παλαιστινιακά εδάφη αλλά και τις αντιξοότητες της περιφερειακής συνεργασίας στην περιοχή της Μεσογείου. Ωστόσο, ένα είναι σίγουρο: ότι δεν πρέπει για κανένα λόγο να επιτρέψουμε τα πολιτικά προβλήματα της περιοχής να αποτελέσουν τροχοπέδη στη διαμόρφωση προγραμμάτων μεταξύ των μεσογειακών εταίρων.

Η «Ένωση για τη Μεσόγειο» αποτελεί, συνεπώς, μια νέα ευκαιρία συνεργασίας, την οποία με κανέναν τρόπο δεν θα έπρεπε να αγνοήσουμε.

Η Ελλάδα, και συγκεκριμένα το Υπουργείο Εξωτερικών, συνέβαλε ουσιαστικά στο να τεθεί σε λειτουργία η πρωτοβουλία αυτή. Ζήτησε, δε, από την πρώτη στιγμή τη συνδρομή των ελληνικών επιχειρήσεων σε αυτό το νέο σχήμα συνεργασίας, με σκοπό την ενίσχυση της παρουσίας της Ελλάδας στην περιοχή της Μεσογείου.

Παράλληλα, η Ελλάδα ζήτησε και πέτυχε την ενσωμάτωση βασικών αρχών πάνω στις οποίες θα μπορέσει να δομηθεί η ιδέα της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Για εμάς, η αρχή της συμπληρωματικότητας και η αρχή της ισορροπίας, αποτελούν προϋποθέσεις sine qua non για την ορθή και την επιτυχή λειτουργία της μεσογειακής περιφερειακής συνεργασίας.

Πρώτον, η συμπληρωματικότητα: μέσα στο πλαίσιο της Διαδικασίας της Βαρκελώνης, δεν ήταν λίγες οι φορές που οι νότιοι εταίροι μας εξέφρασαν δυσαρέσκεια αναφορικά με την ασυμμετρία μεταξύ των βόρειων και των νότιων ακτών της μεσογειακής λεκάνης. Πιστεύουμε ότι οι ήδη υπάρχουσες δομές στη βόρεια πλευρά θα πρέπει να επεκταθούν προς τη νότια πλευρά, δημιουργώντας έτσι ένα δίκτυο πραγματικής συνεργασίας μεταξύ των δύο ακτών της Μεσογείου.

Δεύτερον, η ισορροπία: η αρχή αυτή αφορά στην ισάριθμη κατανομή προσπαθειών συνεργασίας τόσο στη Δυτική όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Η ανατολική πλευρά, παρ' όλο που πάσχει από πολιτική αστάθεια, έχει μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης το οποίο δεν θα έπρεπε να αγνοηθεί.

Πέραν από τις αρχές που προώθησε η Ελλάδα, το Υπουργείο Εξωτερικών διοργάνωσε το Φεβρουάριο του 2008 επιχειρηματικό forum για να ενημερώσει τους Έλληνες επιχειρηματίες και τους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς για τις νέες επιχειρηματικές προοπτικές στη Μεσόγειο. Η Ελλάδα ήταν η δεύτερη χώρα που διοργάνωσε τέτοιο forum, μετά τη Γαλλία (11 Δεκεμβρίου 2007).

Η Γενική Γραμματεία Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και η Ειδική Γραμματεία Αξιοποίησης Διεθνών Προγραμμάτων συμμετείχαμε, επίσης, στο επιχειρηματικό forum που διοργάνωσε η Ισπανία, τον περασμένο Μάρτιο, στη Βαρκελώνη.

Κυρίες και Κύριοι,

Θα ήθελα τώρα να πω δύο λόγια για τη θεσμική διάρθρωση αλλά και για την υλοποίηση των projects.

Η Ένωση για τη Μεσόγειο ιδρύθηκε στη Σύνοδο Κορυφής που έλαβε χώρα στο Παρίσι, στις 13 Ιουλίου 2008, στην οποία συμμετείχαν αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων από 43 χώρες: της Ε.Ε., της Μεσογείου, η Μαυριτανία και η Ιορδανία. Η Σύνοδος Κορυφής αποφάσισε τους 6 τομείς προτεραιότητας: δημιουργία θαλασσιών διαδρόμων, απορρύπανση της Μεσογείου, πολιτική προστασία, ηλιακή ενέργεια, εκπαίδευση και έρευνα και ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Λίγους μήνες μετά, στη Μασσαλία, στις 4 Νοεμβρίου 2008, η Υπουργική Σύνοδος που ακολούθησε έλαβε σημαντικές αποφάσεις, τόσο για τη θεσμική λειτουργία της Ένωσης όσο και για την υλοποίηση των projects.

Αναφορικά με τη θεσμική διάρθρωση:

- καθορίστηκε η σύνθεση και ο ρόλος της συμπροεδρίας (co-presidency), η οποία θα αποτελείται από έναν συμπρόεδρο από την πλευρά της ΕΕ και έναν συμπρόεδρο από τις μεσογειακές χώρες-εταίρους και θα ισχύει σε πολλαπλά επίπεδα λήψης αποφάσεων. Η πρώτη περίοδος ξεκίνησε με συμπροεδρία Γαλλίας και Αιγύπτου.
- προσδιορίστηκε ο ρόλος και το πεδίο αρμοδιοτήτων των ανώτατων αξιωματούχων (Senior Officials), οι οποίοι εξουσιοδοτούνται να ασχοληθούν με όλες τις πλευρές της πρωτοβουλίας και θα εξουσιοδοτούνται, ειδικότερα, από τους Υπουργούς Εξωτερικών για την έγκριση των κατευθυντήριων γραμμών και των κριτηρίων αξιολόγησης των διαφόρων προτάσεων έργων.
- αποφασίστηκε ότι η έδρα της Μεικτής Μόνιμης Επιτροπής (Joint Permanent Committee), η οποία θα προετοιμάζει και θα υποστηρίζει τις συναντήσεις των ανώτατων αξιωματούχων, θα βρίσκεται στις Βρυξέλλες.
- Αποφασίστηκε η ίδρυση Γραμματείας για την επεξεργασία των προγραμμάτων. Θα πρόκειται μάλλον για ένα μικρό ευέλικτο σχήμα τεχνικής -κυρίως- φύσης. Η έδρα της θα είναι στη Βαρκελώνη. Για τον λόγο αυτό, ο Γενικός Γραμματέας θα προέρχεται πάντα από μια χώρα του Νότου, καθώς η έδρα θα βρίσκεται σε χώρα του Βορρά. Ο Γενικός Γραμματέας θα επικουρείται από 5 αναπληρωτές Γενικούς Γραμματείς. Η Ελλάδα εξασφάλισε έναν από τους 5 αναπληρωτές Γενικούς Γραμματείς για την πρώτη περίοδο. Οι άλλες 4 χώρες είναι η Ιταλία, η Μάλτα, η Παλαιστινιακή Αρχή και το Ισραήλ.

Αναφορικά με τα προγράμματα:

- Θα υπάρχει, κατ' αρχήν, ομοφωνία ως προς τους τομείς δράσεων των προγραμμάτων της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Τα προγράμματα αυτά θα κατατίθενται σύμφωνα με την αρχή της μεταβλητής γεωμετρίας, ώστε να μην υπάρχει ανησυχία να τα μπλοκάρουν άλλα κράτη. Μεταβλητή γεωμετρία σημαίνει ότι τρία ή και περισσότερα κράτη μαζί μπορούν να προχωρούν στην υλοποίηση ενός προγράμματος που εμπίπτει στους ήδη αποφασισμένους φορείς, χωρίς επιπλέον πολιτική έγκριση.
- Τα προγράμματα στην πρώτη φάση θα πρέπει να εμπίπτουν σε έναν ή περισσότερους από τους έξι τομείς που προανέφερα. Είναι σαφές ότι οι εν λόγω τομείς θα μπορούν να εμπλουτιστούν, καθώς η διαδικασία θα προχωράει.

- Είναι επίσης αναγκαίο τα προγράμματα να έχουν εταίρους και από το Βορρά και το Νότο, ρεαλιστικό κοστολόγιο και ένα σαφές χρονοδιάγραμμα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στη χρηματοδότηση, η Ένωση για τη Μεσόγειο στοχεύει στην κινητοποίηση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων για την περιοχή, πέραν αυτών που έχουν ήδη προβλεφθεί στο πλαίσιο των σε ισχύ προγραμμάτων για την περιοχή (δηλαδή του Ευρωπαϊκού Μέσου Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης - ΕΝΠΙ). Στόχος είναι να προσελκύνουμε πόρους από τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, το Μηχανισμό Ευρωμεσογειακών Επενδύσεων και Εταιρικής Σχέσης (ΕΝΠΙ), το Ταμείο Επενδυτικής Διευκόλυνσης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, διεθνών και περιφερειακών οικονομικών οργανισμών, καθώς και συνδρομών από άλλες χώρες.
- Επιπρόσθετα, μπορούν να συμμετέχουν επιχειρηματίες και φορείς, κατόπιν συμφωνίας με τους project leaders, σε ήδη κατατεθειμένα από άλλους προγράμματα.

Η Ελλάδα έχει καταθέσει, έως σήμερα, συγκεκριμένες προτάσεις προγραμμάτων με σκοπό την περιφερειακή συνεργασία:

- Το πρόγραμμα για την Ανάπτυξη Θαλάσσιων Διαδρόμων στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο έχει ως πρωταρχικό στόχο την ανάπτυξη θαλάσσιων διασυνδέσεων μεταξύ των λιμένων των ευρωπαϊκών χωρών και των εταίρων της ανατολικής και της νότιας πλευράς της Μεσογείου. Παράλληλα, η πρότασή μας αυτή περιλαμβάνει και τη δημιουργία Παρατηρητηρίου Μεταφορών στην Ανατολική Μεσόγειο. Το Παρατηρητήριο, το οποίο θα συλλέγει στατιστικά δεδομένα ροών μεταφερομένου φορτίου, αλλά και θα επεξεργάζεται τα σχετικά στοιχεία, καθώς και τις μελέτες, έρχεται να καλύψει ένα κενό στην περιοχή. Σημειώνουμε ότι προτιθέμεθα, σε μια πρώτη φάση, να διοργανώσουμε ένα συνέδριο στην Ελλάδα, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο οποίο θα παρουσιαστεί αναλυτικά αυτή η ελληνική πρόταση. Ερχόμαστε σε επαφή με τις χώρες της περιοχής, ώστε να προβούμε στις απαραίτητες ενέργειες για την από κοινού προώθηση αυτής της ιδέας στην ΕγΜ.

Τέλος, στην Υπουργική Σύνοδο της Μασσαλίας αποφασίστηκε να φιλοξενήσουμε την Ευρωμεσογειακή Υπουργική Διάσκεψη Μεταφορών, η οποία θα πραγματοποιηθεί εντός του 2009 στην Ελλάδα.

- Δεύτερον, η Ελλάδα κατέθεσε πρόγραμμα σχετικά με την Ηλιακή Ενέργεια. Αν και οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιούν με πολλαπλούς τρόπους τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η χρήση της ηλιακής ενέργειας, οι χώρες της Μεσογείου περιορίζονται μονάχα σε συστήματα θέρμανσης νερού οικιακής χρήσης. Η Ελλάδα υποστηρίζει τη δημιουργία συστημάτων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας και έχει ήδη έρθει σε επαφή με τη Γαλλία, την Αίγυπτο αλλά και με τη Γερμανία για την προώθηση της πρωτοβουλίας αυτής.
- Τρίτον, η Ελλάδα έχει καταθέσει πρόγραμμα για τη Διαχείριση των Υδάτων. Το νερό αποτελεί, ως γνωστόν, καταλύτη για την ειρήνη, τη σταθερότητα και την ανάπτυξη των κοινωνικών συνόλων. Στις παράκτιες περιοχές της Μεσογείου, όπου η έλλειψη υδάτινων πόρων είναι εμφανής, η διαχείρισή τους αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Για την Ελλάδα, η υλοποίηση του προγράμματος αυτού επιδιώκει την ορθή και έγκαιρη αντιμετώπιση της έλλειψης υδάτινων πόρων, η οποία επιβαρύνεται από τις προκλήσεις που προκύπτουν από τις κλιματικές αλλαγές στην περιοχή της Μεσογείου.

Παράλληλα, το Υπουργείο Εξωτερικών προωθεί προτάσεις προγραμμάτων και από άλλους κοινωνικούς και επιχειρηματικούς φορείς. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, υποστηρίζουμε την πρόταση ελληνικής εταιρίας για την κατασκευή ναυπηγείου αποσυναρμολόγησης πλοίων στην Αίγυπτο, καθώς και την πρόταση του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Πειραιά για την ίδρυση κέντρου Μελέτης Μεταφορών στην Ανατολική Μεσόγειο.

Επιπλέον, προωθούμε τη συνεργασία μεταξύ των πολιτών υποστηρίζοντας τη δημιουργία του Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου στη λογική ενός δικτύου. Σ' αυτό το πλαίσιο, με την υποστήριξη και του Υπουργείου Εξωτερικών, το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου προχώρησε στην υπογραφή συμφωνίας με άλλα 25 πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα της Μεσογείου και της ΕΕ για τη δημιουργία ανατολικού πόλου του Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου, με έδρα τη Ρόδο και αιχμή το Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών.

Κυρίες και Κύριοι,

Η νεοσύστατη Ένωση για τη Μεσόγειο αποτελεί, όπως ανέφερα ήδη, μια νέα ευκαιρία ώθησης της

περιφερειακής ανάπτυξης. Οι σχέσεις μεταξύ της βόρειας και της νότιας ακτής της μεσογειακής λεκάνης βασίζονται σε μια μακροχρόνια συνεργασία και βρίσκονται, σήμερα, σε ένα αρκετά ικανοποιητικό πολιτικό επίπεδο.

Ωστόσο, δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε το ίδιο και για το βαθμό παρουσίας των επιχειρήσεων της Ε.Ε. στις οικονομίες των χωρών της νότιας ακτής και αντιστρόφως. Η Ένωση για τη Μεσόγειο θα αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς θα στηρίζεται σε απτά και συγκεκριμένα προγράμματα, παρακάμπτοντας, όπως η Ελλάδα ελπίζει, κατ' αυτόν τον τρόπο, ακανθώδη πολιτικά ζητήματα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, υποστηρίζουμε κάθε πρωτοβουλία για την αναζωογόνηση της όλης διαδικασίας, μετά το «πάγωμα» των εργασιών της, λόγω της κρίσης στη Γάζα. Εκτιμούμε ότι η Ένωση για τη Μεσόγειο δεν θα πρέπει να λειτουργήσει ως νέο forum αντιπαράθεσης των εμπλεκόμενων μερών. Σ' αυτό το σημείο, θα ήθελα να σας υπενθυμίσω τους βασικούς άξονες πάνω στους οποίους στηρίζεται η όλη πρωτοβουλία για την ευρω-μεσογειακή συνεργασία. Πρώτον, είμαι πεπεισμένος ότι η Ένωση για τη Μεσόγειο θα επιφέρει ουσιαστική αναβάθμιση της πολυμερούς συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των Μεσογειακών της εταιρών. Δεύτερον, η Ένωση για τη Μεσόγειο βασίζεται στην αρχή της συνιδιοκτησίας, δηλαδή της ισότιμης συμμετοχής στην Ευρω-Μεσογειακή Συνεργασία. Τρίτον, η προστιθέμενη αξία της πρωτοβουλίας αυτής έγκειται στην υλοποίηση συγκεκριμένων προγραμμάτων (union des projets), στα οποία θα συμμετέχει ενεργά και ο ιδιωτικός τομέας.

Από τη στιγμή που θέσαμε τις βάσεις για τη λειτουργία της πρωτοβουλίας αυτής, οφείλουμε να εκμεταλλευτούμε κάθε δυνατότητα συνεργασίας. Είναι καιρός να αποδείξουμε ότι στην περιοχή της Μεσογείου η περιφερειακή συνεργασία είναι εφικτή μέσα από τη δημιουργία απτών αποτελεσμάτων.

Ολοκληρώνοντας, επιτρέψτε μου να δανειστώ τα λόγια ενός από τους πατέρες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, του Robert Schuman:

«L'Europe ne se fera pas d'un coup, ni dans une construction d'ensemble : elle se fera par des réalisations concrètes créant d'abord une solidarité de fait»

Όπως και η ενωμένη Ευρώπη, έτσι και η Ένωση για τη Μεσόγειο, θα βασιστεί σε συγκεκριμένα προγράμματα, τα οποία θα θέσουν τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη και επιτυχή συνεργασία μεταξύ των κρατών της μεσογειακής λεκάνης.

Κυρίες και Κύριοι,

Από την αρχή της ιδέας της δημιουργίας της Ένωσης για τη Μεσόγειο, οι θέσεις μας ήταν:

1. Ότι η Ένωση για τη Μεσόγειο είναι ένωση για την παραγωγή προγραμμάτων και την ανάπτυξη,
2. Ότι οι πολιτικές διενέξεις δεν πρέπει να παρεμβάλλονται και να καθυστερούν την πρόοδό της,
3. Ότι η Γραμματεία της Ένωσης για τη Μεσόγειο θα πρέπει να έχει τεχνοκρατικό και όχι πολιτικο-κεντρικό ρόλο,
4. Ότι σκοπός της Ένωσης για τη Μεσόγειο είναι η ανάπτυξη των κρατών και η ευημερία των ανθρώπων.

Σήμερα, υπό το φάσμα της οικονομικής συγκυρίας και της κατάστασης στη Μέση Ανατολή, οι θέσεις μας είναι πιο επίκαιρες, πιο επιτακτικές.

Σας ευχαριστώ.